SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET
Ink 2015 -07- 06
Dnr:.....

Vetenskaplig slutrapport

Projekt 3.2.2-3089-2013

PECSRL 2014 "Unravelling the logics of landscape"

Ansvarig institution:
Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet
Box 130
405 30 Göteborg
www.conservation.gu.se

Övriga medverkande institutioner (discipliner):
Institutionen för ekonomi och samhälle (kulturgeografi), Institutionen för historiska studier (historia, arkeologi), Institutionen för globala studier (humanekologi, socialantropologi), samt styrkeområdet Critical Heritage Studies vid Göteborgs universitet.

Projektledare (sökande, tillika co-chair för konferensen):
Katarina Saltzman, docent, f 1966
Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet
Box 130
405 30 Göteborg
Epost: katarina.saltzman@conservation.gu.se

Huvudansvarig (chair) för konferensen:
Marie Stenseke, professor
Avdelningen för kulturgeografi
Handelshögskolan
Box 625
405 30 Göteborg

Medansvarig (co-chair) för konferensen:
Gunilla Almered Olsson, professor
Institutionen för globala studier
Box 700
405 30 Göteborg

Bakgrund och syfte

The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape (PECSRL) är ett internationellt tvärvetenskapligt nätverk av landskapsforskare, som sedan 1957 arrangerar återkommande konferenser med europeiska ladsbygdslandskap i fokus. Sedan 1990 hålls konferenserna vartannat år. Nätverkets och konferensernas syfte är att samla forskare med intresse för dåtida, nutida och framtida landsbygdslandskap, samt att utgöra en plattform för samverkan kring landskapsfrågor i Europa.

I september 2014 stod Göteborgs universitet som värd för den 26:e PECSRL-konferensen, med temat "Unravelling the logics of landscape". Riksantikvarieämbetet var en av de finansiärer som bidrog till konferensens genomförande.

Genomförande

Den 26:e PECSRL-konferensen genomfördes 8-12 september 2014 i Göteborg och Mariestad. I enlighet med traditionen inom PECSRL hölls de två inledande dagarna på en ort och de två avslutande på en annan, och förflyttningen mellan de två orterna kombinerades med en heldagsexkursion, där deltagarna kunde välja mellan fyra olika exkursionsrutter. Göteborgsdelen av konferensen hölls på Göteborgs universitets konferenscentrum Wallenberg, och Mariestadsdelen genomfördes i universitetets lokaler, tillhörande Institutionen för kulturvård, i Mariestad. Konferensen genomfördes i samverkan med bland andra Region Västra Götaland och Biosfärområde Kinnekulle och Vänerskärgården.

Till följd av ett mycket stort intresse för konferensen hade arrangörerna bearbetat programmet för att göra det möjligt för så många som möjligt att delta. Totalt deltog närmare 250 forskare och praktiker från 30 länder. Programmet omfattade fem keynote-presentationer, 198 muntliga presentationer i parallella sessioner, samt 13 posterpresentationer. Keynote-föredragen hölls av Kristian Kristiansen, Rudy Rabbinge, Tom Mels, Johanna MacTaggart och Theano S. Therkenli. Bland sessionernas teman kan nämnas: "The forces behind landscape change", "Bridging

people and place through landscape identity", "Peri-urban landscapes – sustainability potential for the future", "Under the urban mask – on rural landscapes with ditterent locics", "Political landscapes: Materiality, power, and critique", "The logic of landscapes and antiquarian practice" och "Travelling landscapes". En komplett översikt över konferensens keynotes, sessioner och posters finns i den konferensbok som delades ut till deltagarna och som finns på PECSRL:s hemsida: http://www.pecsrl.org/PECSRL_2014_Conference_Book.pdf

Konferensen omfattade fem intensiva dagar, fyllda med presentationer, diskussioner och nätverksbyggande mellan forskare från olika discipliner och från olika delar av Europa, med ett gemensamt intresse för landskapsfrågor. De flesta konferensdeltagarna var universitetsanknutna forskare, men även representanter för myndigheter och organisationer deltog. Kommentarer från deltagarna såväl under som efter konferensen signalerade att de överlag var mycket nöjda med konferensen.

Bilden tagen under Theano S. Therkenlis keynote-föreläsning i Regionens hus i Mariestad den 12 september 2014. Foto: K Saltzman.

I direkt anslutning till konferensen, efter avslutningen i Mariestad, genomfördes också en tvådagars "post-conference exkursion" till Finnskogen i Värmland, under ledning av Gabriel Bladh vid Karlstad Universitet.

Parallella exkursioner

Riksantikvarieämbetet bidrog till att finansiera de fyra exkursioner som under den tredje konferensdagen förde konferensdeltagarna från Göteborg till Mariestad längs olika rutter. Under ledning av forskare med kännedom om specifika platser och aspekter guidades deltagarna genom landskap i Västergötland, Bohuslän och Halland, av särskilt intresse för exkursionens respektive tema. Temana för de fyra exkursionerna var: 1) Urban proximate landscapes, recreation and nature conservation, 2) Stripping the fields - Unravelling the historical layers of agrarian landscape, 3) Garden landscapes och 4) The biosphere reserve Lake Vänern Archipelago and Mount Kinnekulle. Några av de platser som besöktes under exkursionerna var Överön i södra Bohuslän, Söne mad, Läckö slott, Kinnekulle och Lugnås. Så här presenterades de fyra exkursionerna för konferensdeltagarna:

Urban proximate landscapes, recreation and nature conservation

(Arranged by: Gunilla A Olsson and Anders Wästfelt)

The excursion will run through the peri-urban landscape northwest of Gothenburg to the central agricultural district of Västergötland (West Gothland). It will demonstrate the current peri-urban land use with dispersed settlements, recreation facilities on former arable land, conservation sites and some food cultivation in allotment gardens. A walking tour in the Natura 2000 site överön peninsula with coastal organic agriculture, ecotourism and biodiversity management will demonstrate the production of multiple ecosystem services. The impressions from the Herring Periods are significant along the southern coast of Bohuslän. At the Tofta Manor those links become evident, with roots in the fish-biofuel of the 17th century, today a modern conference facility.

Here, the characteristic change in agrarian policies is apparent, stemming from the desire to increase the arable land by wetland drainage in the 19th century to the shaping of a recreation landscape for urban citizens with horse riding, golf courses and coastal nature trails. In the afternoon we reach the Söne parish and the Degeberg farm, where we will look into conflicts and paradoxes within the current landscape preservation program, EU subsidy schemes and the UN Biodiversity convention, and its effects on farmland regulation in Sweden. We will

inspect a newly constructed common grazing area and the effects of measures for habitat protection. These cases will be put into an historical regional agrarian context, along with the current conditions for farming through dialogue with the present farmer. After this stop, we will finally reach Mariestad in the evening.

Stripping the fields – unravelling the historical layers of agrarian landscape *(Arranged by: Lars Nyström, Pär Connelid, Erik Hallberg and Christer Ahlberger)*
There is an extraordinarily rich heritage of visible remains from agricultural activity in south-western Sweden which stretches from the early Neolithic through to the present day. These include prehistoric cairn fields, strip field systems and abandoned medieval farmsteads as well as the remnants of a later agrarian expansion and withdrawal such as19th century cottage ruins. They are often preserved in wide-stretched and highly visible contexts where different historical layers of human activity can easily be discerned. There is also a comprehensive collection of historical maps (from ca. 1630 onwards) - a product of the process of assessing and dividing the land - which portray the historical landscape in great detail. Using this living heritage as an enormous outdoor archive, this excursion follows the relationship between man and his land throughout the agrarian history of the region. Special attention will also be paid to the continuous communication between the different historical layers in the landscape by the means of, for example, landesque capital or present day heritage management and conservation.

Garden landscapes *(Arranged by: Katarina Saltzman and Annelie Sjölander-Lindqvist)*
Garden landscapes come in many forms and shapes, and there is no clear-cut distinction between gardens and other types of landscapes. This excursion will take us through various examples of contemporary land use of semi-urban and rural landscapes where cultivation, display and enjoyment are important features. Heading in a northeasterly direction from Gothenburg, we will be travelling through the shifting landscapes of the Västergötland (West Gothland) region on our way to the small town of Mariestad. This full-day excursion will include different types of gardens and landscapes, as well as glimpses of present-day small-scale farming and food production.

The biosphere reserve Lake Vänern Archipelago and Mount Kinnekulle *(Arranged by: Bo Magnusson Eva Gustavsson)*

The excursion will take us through different types of natural and cultural landscapes to the Biosphere Reserve Lake Vänern Archipelago and Mount Kinnekulle, about 1,5 hours in the northeast direction from Gothenburg. During the autumn of 2004, a preliminary study was launched on the feasibility of forming a biosphere reserve in the region, along the southeastern shoreline of Lake Vänern. The area's significant natural and cultural values and local commitment was the basis for this work. On 2nd of June 2010, the area became accepted as an official Biosphere Reserve. The association has a board of nine members and the Biosphere's office is situated in Mariestad. The Biosphere Reserve is involved in a variety of projects focusing on sustainable development and has contributed to new partnerships between different actors. These new partnerships offer opportunities for new creative ideas to emerge. This full-day excursion will include a number of stops where we some examples of different projects carried out in the Biosphere Reserve area will be shown.

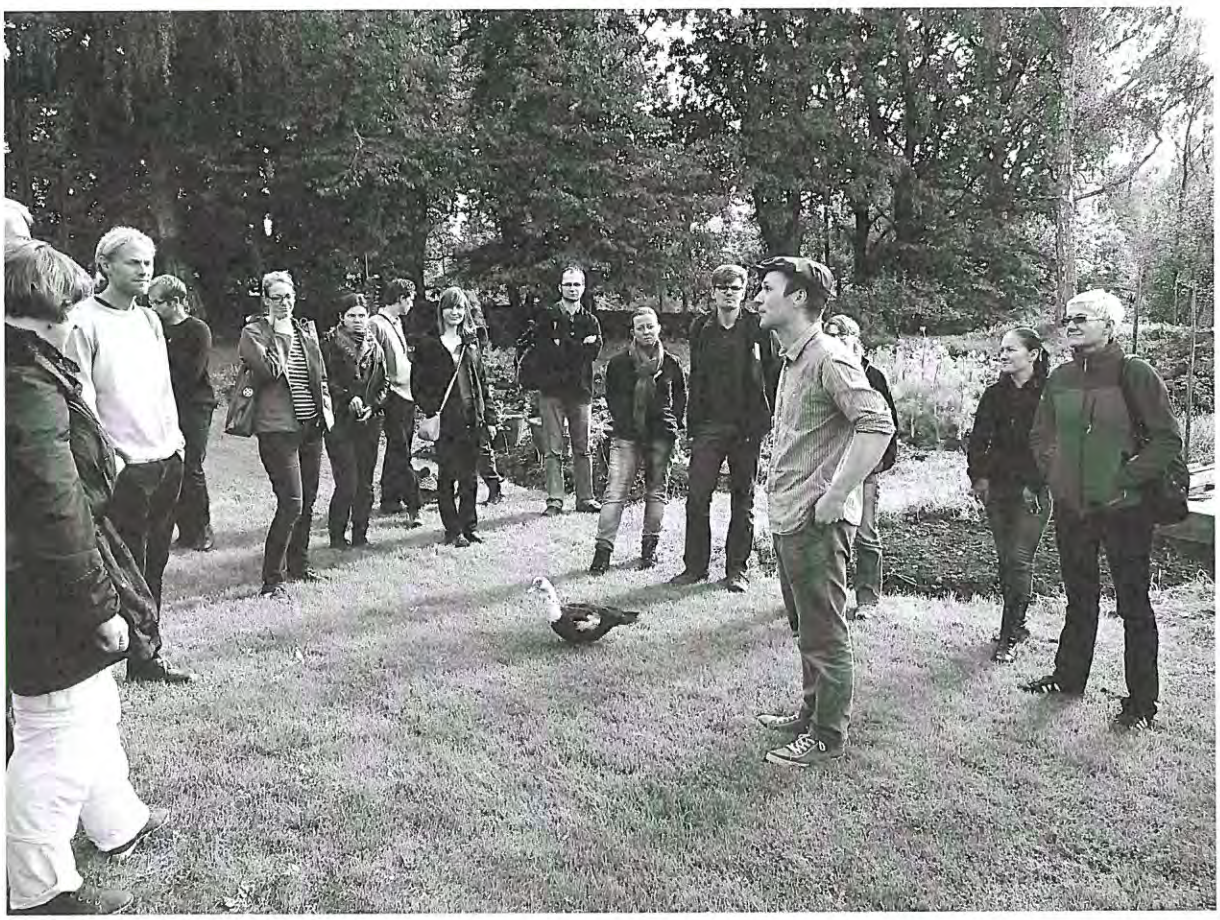

Under exkursionen Garden landscapes berättade bl a Joakim Lilja om småskalig trädgårdsodling på sin gård i Karleby. Foto: K Saltzman.

Exkursionerna var över lag ett mycket uppskattat inslag i konferensen, och bidrog i hög grad till nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte mellan konferensdeltagarna. Det gav också konferensens många internationella deltagare en möjlighet att bekanta sig med ett antal västsvenska platser och landskap, samt inblickar i aktuell forskning och hur dessa platser uppmärksammas som kulturmiljöer.

Resultat och relevans

Konferensen som helhet utgjorde ett viktigt bidrag till den fortsatta utvecklingen av forskning om kulturarv och landskap, såväl nationellt som internationellt. Den europeiska landskapsforskningen gavs här nya impulser genom presentationer av aktuell forskning, diskussioner, exkursioner och nätverksbyggande.

I och med att PECSRL 2014 genomfördes i Sverige gav den utmärkta möjligheter att presentera resultat av forskning genomförd i Sverige för en internationell publik. Bland de svenska forskningsresultat som presenterades fanns även flera exempel på studier som genomförts med stöd av Riksantikvarieämbetet. Samtidigt bidrog konferensen till att stimulera och inspirera till nya perspektiv på landsbygdens landskap, såväl för ny forskning som för kommande aktiviteter kopplade till konkret handhavande, planering och vård av landskap.

Resultatspridning

Konferensens samtliga abstracts granskades av konferenskommittén och publicerades i den konferensbok som delades ut till deltagarna:

Stenseke, M, Dymitrov, M, Saltzman, K, Olsson, E.G.A., Magnusson, B, Gustavsson, E, Lagerqvist, B, Nyström, L, Sjölander Lindqvist, A & Westin, J (Red) (2014). *PECSRL 2014. Unraveling the logics of landscape*. The 26th session of The Permanent European Conference on the Study of Rural Landscape (PECSRL). 247 pp. Göteborg: University of Gothenburg.

Vid flera av sessionerna fördes också diskussioner om att efter konferensen gå samman och arbeta för publicering av presenterade

papers exempelvis i ett temanummer av en internationell tidskrift. Arbete med sådan samlad publicering engagerar för närvarande forskare runtom i Europa.

Sammanfattande reflektion

Stödet från Riksantikvarieämbetet var värdefullt, och bidrog till att konferensen *PECSRL 2014: Unravelling the logics of landscape* på ett så framgångsvist sätt kunde samla forskare och praktiker med den europeiska landsbygdens landskap i fokus. Många har vittnat om att konferensen inspirerade till nya nätverk och nya perspektiv. Den kan därmed i förlängningen förväntas bidra till framtida forskning och utveckling inom landskapsområdet såväl i Sverige som internationellt.

Göteborg den 26 juni 2015

Katarina Saltzman